

Leermiddelenbeleid zet digitalisering
en docenten in beweging

De nagalm van gratis schoolboeken

*“De invoering van de
gratis schoolboeken is hier
vrij geruisloos verlopen.”*

*Dat is het geluid dat
groene vmbo-scholen
overwegend laten horen.
Veel meer lawaai maakt de
stap die er vaak op volgt:
de invoering van leer-
middelenbeleid. Hoe maak
je daar muziek van?*

TEKST

leonie barnier

FOTOGRAFIE

istockphoto en

leonie barnier

Docenten hoefden niet massaal over te stappen op nieuwe methodes. Scholen konden aan ouders goed duidelijk maken wat wel en wat niet onder gratis schoolboeken valt. In het eerste jaar na invoering werd het geld nog aan de ouders gegeven, die konden daarmee de boeken betalen. Nu krijgen de scholen het geld. Dat werkt veel beter, vindt Hamid Ait Oumghar, adjunct-directeur van het vmbo in Roermond, “Ouders hebben er geen enkele bekommernis meer over, de leveranciers hebben de zekerheid van afname en betaling en de scholen gaan efficiënter met het geld om.”

“Voor het groen vmbo pakt het goed uit”, zegt Peter Haak, locatiedirecteur van Wellantvestiging Madestein in Den Haag. “Ouders van onze kinderen komen meestal niet uit de rijke hoek en het budget is voldoende voor ons schooltype.”

Op veel locaties is wel enig gedoe geweest rond de betaling van borg. Leerlingen kopen en huren een deel van de boeken. Voor dat gehuurde deel vragen sommige scholen borg. “De oudervereniging is toen naar de rechter gestapt. We dreigden op een zwarte lijst te komen”, vertelt Eef Hoogetboom, locatiedirecteur in Dordrecht. Ouders zijn niet verplicht om de borg te betalen, om van die onduidelijkheid en de heisa af te zijn, heeft Wellantcollege besloten geen borg meer te vragen.

Een andere wanklank was te horen bij AOC Oost. Door verschillende oorzaken kon leverancier Van Dijk de boeken niet op tijd leveren aan de leerlingen. Vervelend voor leerlingen en docenten.

Kwaliteitsbewaking

Scholen moeten nu efficiënter met het geld omgaan. Het budget is

een criterium geworden. Dat zet aan tot vergelijken van lesmateriaal: voor sommige docenten betekent dit hun materiaal aanpassen. Dan maak je als school al een stapje richting leermiddelenbeleid. Voor de meeste scholen was de invoering van de gratis schoolboeken echter niet de reden om met leermiddelenbeleid aan de slag te gaan. Wellantcollege heeft die twee zaken bewust losgekoppeld. “Die invoering centraliseren en vlekkeloos laten verlopen was al een traject op zich”, vertelt Monique van Walt van Praag, directeur Faciliteiten & ict. “Als we dan tegelijkertijd ook nog het leermiddelenbeleid zouden veranderen, zou dat een hoger risico op mislukken geven. Met alle frustraties en nazorg van dien.” Het aoc denkt nog na over hoe het met leermiddelenbeleid wil omgaan.

Clusius College legt op dit moment de kosten van schoolboeken van de vmbo-vestigingen naast elkaar. De bedragen lopen uiteen van 211 tot 338 euro. Scholen krijgen 316 euro per leerling per jaar. Alle reden om eens kritisch naar de uitgaven voor leermiddelen te kijken. Maar niet alleen vanwege budgettaire redenen. Gerard Oud, lid van het College van Bestuur: “De beoordeling door de Inspectie van ons onderwijs in de gemengde leerweg, de focus op meer taal en rekenen in het vmbo en het feit dat er sowieso meer aandacht is voor het onderwijs in de politiek, maakt dat wij kijken naar ons onderwijs en de manier waarop we leermiddelen kiezen en inzetten.” Het gaat dus vooral om kwaliteitsbewaking. Ook de docenten hebben daar behoefte aan. Oud: “Die vragen zich af hoe die negatieve beoordeling op hun bordje komt. Er zijn ook vestigingen die wel goede resultaten hebben bij de schoolexamens en bij de centrale

examens. Dan is het interessant te gaan vergelijken en te kijken naar het aantal uren dat gegeven wordt, welke toetsen en welke materialen de vestigingen gebruiken. En waarom de ene vestiging met minder geld toe kan dan de andere en of dat ook in de resultaten tot uiting komt.”

De vestiging in Castricum blijft binnen de 316 euro. “Maar die kosten hangen wel samen met het aanbod van de school en met de verdeling van de leerlingen over de jaren”, vertelt locatiedirecteur Wim Huiberts. In de onderbouw is een school meer geld kwijt voor de leerlingen, dus een school met relatief veel jonge leerlingen heeft hoge boekenkosten. Daarnaast wordt de huur van boeken na vier jaar gebruik goedkoper. Overstappen op een nieuwe methode is dus relatief duur. En het maakt ook uit of de school kiest voor het vak landbouwbreed met één boek of voor vier verschillende vakken bloem, plant, voeding en dier met vier boeken. En dan kan de school nog kiezen om al dan niet de vakken agrarische techniek en bedrijfseconomie aan te bieden. “Je kunt die bedragen dus niet zondermeer naast elkaar leggen.”

Creativiteit

Wellantcollege en Clusius College maken een begin met leermiddelenbeleid. Citaverde College is er al twee jaar mee bezig. Ait Oumghar: “Dat heeft te maken met de komst van allerlei nieuwe innovatieve leermiddelen. Het heeft ook te maken met het feit dat we LOB (loopbaanoriëntatie en burgerschap) een grotere rol willen laten spelen in ons onderwijsconcept en dat we sterker willen inzetten op de doorlopende leerlijn.” Insteek van Citaverde College is dat leerlingen veel meer met tijd- en plaatsafhankelijk leerma-

teriaal gaan werken. “We willen minder papier en meer digitaal”, zegt Ludo Hodzelmans, hoofd bureau onderwijs. Het is de bedoeling dat over twee jaar alle docenten en leerlingen op alle vmbo- en mbo-locaties met een laptop werken. Dat vraagt nogal wat van docenten. Die moeten gaan nadenken over: hoe is mijn programma gestructureerd? Hoe plaats ik dat in een webbased programma? Hoe ga ik beoordelen? Het materiaal moet aansluiten bij de kerndoelen van de onderbouw en de eindtermen van het examen. Ingevuld voor de verschillende niveaus en voor verschillende leerstijlen. Hodzelmans: “Van de docenten vraagt het veel meer creativiteit, aan de andere kant geeft het ze ook de mogelijkheid om creatiever te zijn.”

Dat merken ze ook bij AOC Oost dat al drie jaar bezig is met leermiddelenbeleid. Op het groene lyceum in Almelo en Doetinchem werken alle leerlingen en docenten nu met een laptop. Al het materiaal staat erin en leerlingen leveren hun portfolio digitaal aan. Ze komen in de opleiding in een versneld traject.

Docenten moeten stof samenvoegen, bijvoorbeeld in projecten. “Daarvoor moeten ze creatief zijn”, zegt ook Roger Keller, projectleider groene lyceum in Doetinchem. Er moet nieuw materiaal komen, maar niet alle docenten kunnen en willen zelf ontwikkelen. Het lyceum in Doetinchem werkt nu met een ontwikkelteam, daarin zitten mensen die dat leuk vinden.

Vragen

Een belangrijk punt bij de ontwikkeling van eigen materiaal is de kwaliteit. Citaverde gebruikt zoveel mogelijk bestaand materiaal, alleen als er geen geschikt materiaal is maken of arrangeren ze zelf. Ze hebben een werkgroep die het materiaal screent op kwaliteit: vakinhoudelijk, didactisch en op taal. De werkgroep leermiddelenbeleid van AOC Oost heeft vastgesteld dat ze gebruik wil maken van leermiddelen die professioneel gemaakt zijn. “Onze ervaring is dat wanneer we een docent iets laten maken, en die docent vertrekt, dan verlaat het materiaal met hem of haar de school”, zegt Klaas Jellema, direc-

teur Onderwijs & Innovatie “Het vraagt om professionaliteit om het materiaal te onderhouden en actueel te houden. Het is een stukje kwaliteitsbewaking.”

Wellantcollege en Clusius College, die in de beginfase van leermiddelenbeleid zitten, stellen zichzelf alleen nog maar vragen. Gaan we methodes zelf ontwikkelen? Gaan we de methodes standaardiseren of niet? Wat willen we op papier, wat digitaal? Van Walt van Praag: “Vraagt het onderwijs in Amsterdam een andere methode dan het onderwijs in Klaaswaal?” En Huiberts van Clusius College: “Kunnen individuele docenten digitale content ontwikkelen? Soms is een basisboek met wat digitale hulpmiddelen beter dan alles digitaal.”

[Lees meer over leermiddelen en gratis schoolboeken via de links op www.groenonderwijs.nl.](http://www.groenonderwijs.nl)

Het vraagt nogal wat aan infrastructuur wanneer je als school ervoor kiest om alles te digitaliseren

